Olga Lalić-Krowicka

Trysłowia poetycka
Pjesnička triorječja
Część druga
Drugi dio

MÓZG

(29 wierszy o mózgu z okazji 29 lat jego zjadania)

MOZAK

(29 stihova o mozgu povodom njegovih izjedenih 29 godina)

Wandzie Nowik-Pala

Vandi Novik-Pali

Krosno 2012

Przekład na język serbski:
Autorka
Korekta:
Vesna Denčić, Wanda Nowik-Pala
Ilustracje oraz projekt okładki:
Jakub Niedziela
Posłowie:
Monika Kubit
Opracowanie graficzne:
Olga Lalić-Krowicka

Zrealizowane przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Realizirano uz finacijsku pomoć
Poljskoga Ministarstva Kulture

© **Copyright by** Olga Lalić-Krowicka 2012

Krośnieńska Oficyna Wydawnicza Sp. z. o. o

ISBN 978-83-62843-72-5

Wydanie I

Druk: Michał Łuczaj, CHEMIGRAFIA,
Krosno, ul. Białobrzeska 74

tel. 13 43 254 15

WPROWADZENIE

Mózg rozprysł się
to platoniczna myśl
wzburzyła szare komórki
o, jakże

Istnienie uwierzyło ludziom
między innymi nam
wybacz Ojcze
że serce szeleści a noc polana
białym mózgiem
ciemnieje

Łuszczyca uczuć
zdrętwiały sen
łuszczą się słowa
o, jakże

Od poranka do nocy
wiatr przebija uszy
pusta czaszka doznań
umiera w zakrystii załamań
nikt nie zapuka
ręka wisi na drzewie osamotniona

Ściana ścianie opowiada
jak lunatycy przebijają
wyniosłe mury uczuć
o, jakże

Ćma zasłania oko lunatyka
umarła kolejna szara komórka
także

UVOD

Mozak se rasprsnuo
platonska misao
uznemirila je moždane ćelije
i te kako

I postojanje je povjerovalo ljudima
između ostalog nama
oprosti Bože
što srce šuška a noć polivena
bijelim mozgom
sve je tamnija

Ljuskanje osjećaja
ukočen san
ljuskaju se riječi
i te kako

Od jutra do mraka
vjetar probija uši
prazna lobanja čekanja
umire u ispovjedaonici slomljenih
niko neće pokucati
ruka visi na drvetu usamljena

Stijena zidu priča
kako mjesečari
podnose zidove osjećaja
i te kako

Tama je zaklonila oko mjesečara
nestala je naredna moždana ćelija
također

wzmocnić ból mój i twój
wzmocnić sflaczałą myśl
wojnie na przekór

biegną w deszczu dziecięce oczy
dziewczynka w czarnej sukience
przynosi mi na tacy moją głowę
ludzie dookoła plują na czaszkę
strzelają w niebo

martwa w wymarzonej śmierci
wiem gdzie miłość prowadzi

ojačati moju i tvoju bol
ojačati istrebljenu misao
ratu u inat

trče po kiši dječije oči
djevojčica u crnoj haljini
donosi mi na poslužavniku moju glavu
okolo ljudi pljuckaju po lobanji
pucaju u nebo

mrtva u poželjenoj smrti
znam gdje ljubav vodi

dzień sprzyja dniowi
spaceruje deszczowy człowiek
spaceruje deszczowy kot

za kratami snu
ślady samochodów

wydawało mi się, że to ty

pielęgniarka czytając w mych myślach
odpowiada: *tak, pani się tylko wydaje*

dan prija dnu
šeta kišni čovjek
šeta kišna mačka

iza rešetaka sna
tragovi automobila

mislila sam da si to ti

medicinska sestra čita u mojim mislima
odgovara: *da, vama se to samo čini*

rozprysnęła się głowa
notuje dusza ma
z cienia głowy wytryska

ujrzałam niebo

ludzie zjadają mój mózg
ręce i oczy
zjedli też brzuch mojej mamy

glava je prsnula
bilježi moja duša
sjena glave prska

nebo je ugledala

ljudi jedu moj mozak
ruke i oči
ljudi su pojeli moje mame stomak

za kratami słońca
za kratami mowy
pomiędzy kośćmi i czasem
poszukuję własnego mózgu

wszyscy krzyczą
NIE MA GO I JEST WSZĘDZIE

iza rešetaka sunca
iza rešetaka govora
između kostiju i vremena
tražim vlastiti mozak

svi viču
NEMA GA I SVUDA JE

czarni ludzie czerpią
życie z mojego mózgu
lubią z nim pograć w piłkę

wart życia jest tylko król
ty jesteś na wieki martwy

crni ljudi crpe
život moga mozga
vole igrati s njim nogomet

vredan života je samo kralj
ti si na vijek vijekova mrtav

śledczy wsadzili kamerę
do mego ciała i serca
bicie serca to jeden gram mózgu
wszystko prześwietlili

teraz jestem szczęśliwa
jak nigdy

powtarzam to setny raz

istražitelj je usadio kameru
u moje tijelo i srce
otkucaj srca je jedan gram mozga
sve su uslikali

sad sam sretna
kao nikada

ponavljam stoti put

na początku był mózg
radość życia i myślenia
na początku był mózg
teraz pali się nadzieja

na početku je bio mozak
radost življenja i mišljenja
na početku je bio mozak
sad samo nada goruća

szukać walecznych ludzi
słuchać twojego głosu
zjadać własne palce
czekając w niebie na śmierć

tražiti borbene ljude
slušati tvoj glas
jesti vlastite prste
čekajući na nebu smrti

U
T
O
M
Z
P

moje oczy to twoja kamera
mój mózg to twoje śniadanie
szara radość istnienia

moje oči su tvoja kamera
moj mozak je tvoj doručak
siva radost postojanja

kiedy noc zjadła mózg
wiszący jak mokra żarówka
ujrzałam czarną twarz

twoją

kad je noć pojela mozak
koji je visio kao mokra žarulja
ugledala sam crno lice

tvoje

próbowałam miliony razy
otworzyć okno swym mózgiem
rozpryśniętym na ścianach

próbowałam

pokušavala sam milion puta
otvoriti prozor mozgom
rasprsnutim po zidovima

pokušavala sam

płakała mając mózg
w oczach życia
zjadły go łzy z najprawdziwszej soli
i czarni ludzie

myśli nie były czarne

plakala je imaući mozak
u očima života
pojele su ga suze od prave soli
crni ljudi

misli nisu bile crne

siedzisz lub leżysz
mózg i tak pryśnie i poleci
do nieba do nieba
do Boga do Boga

dok sjediš ili ležiš
mozak će prsnuti i poletjeti
do neba do neba
do Boga do Boga

za pajęczyną bólu
śmiejesz się histerycznie

ubogi mózg
poszukuje dziecka

czarni ludzie
połknęli słońce

iza paučine bola
histerično se smiješ

siromašan mozak
traga za djetetom

crni ljudi
progutali su sunce

dziecino dziecino
miałaś mózg

teraz suche drzewa
w nim się rozrastają

balavice balavice
imala si mozak

sad suvo drveće
u njemu se razrašćuje

łza pośrodku pustej czaszki
łza nie jest nachalna
to tylko prośba o zwrot mózgu

suza posred prazne lobanje
suza nije nasrtljiva
to je samo molba da se mozak vrati

nie rozwiążę tego zadania
powiedziała czaszka

dwa plus dwa
to jedno ogromne i puste
nie wiem

neću rješiti ovaj zadatak
rekla je lobanja

dva plus dva
jedno prazno
ne znam

nie użalam się nad sobą
tylko nad mózgiem
w którym mnie zjadłeś

ne plačem nad sobom
samo nad mozgom
u kojem si me pojeo

jest jesień
minęły lata myśli

ułamkowych
połkniętych
niepewnych
trudnych

jesen je
prošle su godine misli

tako iskomadanih
tako progutanih
nesigurnih
teških

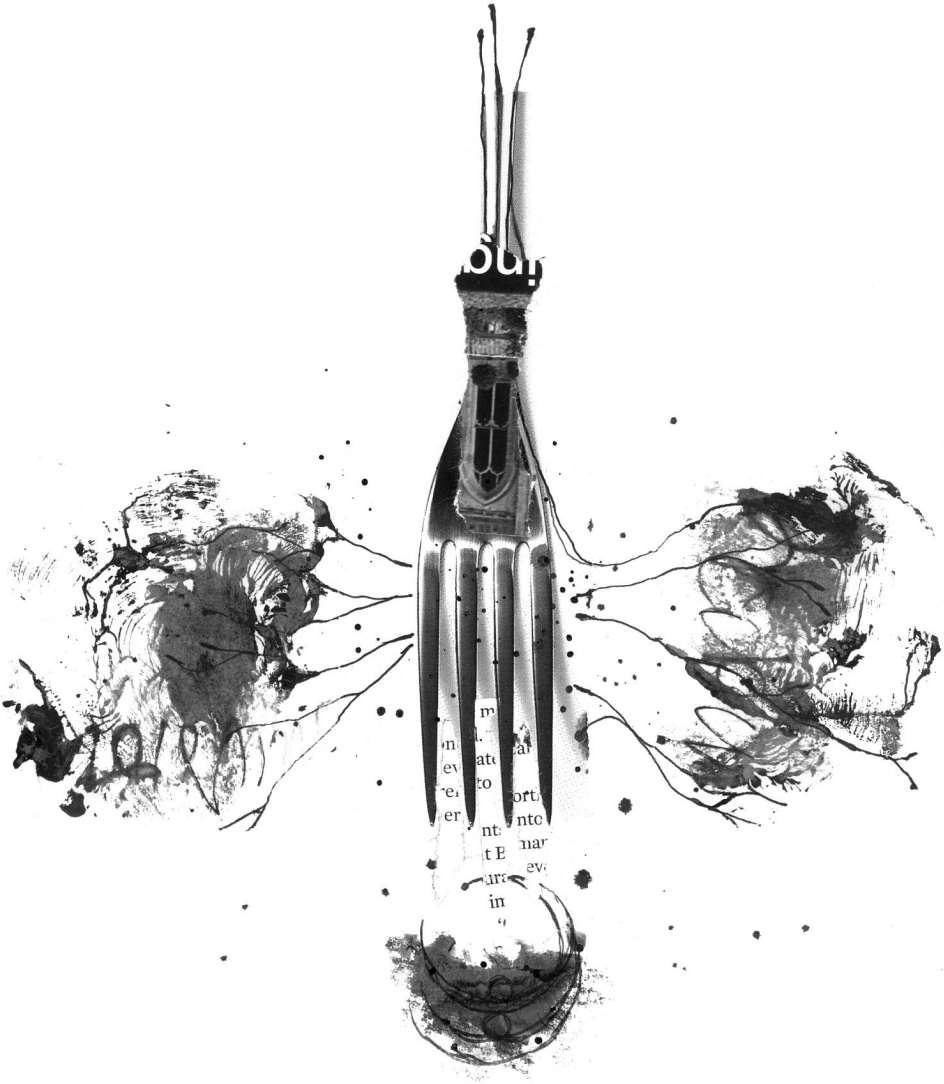

w mózgu cały świat
masz apetyt
trzymam się za słowa
bez pokrycia

u mozgu je cijeli svijet
imaš apetit
držim se za riječi
bez pokrića

nie chcę niczyjego mózgu
nie chcę nadziei

zostanę tu
w pustej czaszce

ne želim ničiji mozak
ne želim nadu

ostaću ovdje
u praznoj lobanji

biegnę przez pole kiszonych mózgów
biegnę

jestem chora
wariatka w szalonym wydaniu

biegnę po ocalony mózg

trčim preko polja kiselih mozgova
trčim

bolesna
luđakinja u ludom izdanju

trčim po iscjeljeni mozak

nie będę zmuszać siebie
do nadziei i myślenia
kiedy bębny uczczą
spalony mózg dziecka

neću prisiljavati sebe
na nadu i mišljenje
dok bubnjevi slave
izgorjeli mozak djeteta

nie szukam cię
nie szuka cię mój mózg
to tylko prośba
o powrót do siebie

przepraszam
za codzienne zjadanie ciebie

ne tražim te
ne traži te ni mozak
to je samo molba

da se vratim sebi
izvinjava se izjeden

powróciłeś w odłamku mózgu
powróciłeś smażąc mózg na śniadanie

ona jest wariatką
doprawiłem jej mózg solą

vratio si se u komadiću mozga
vratio si se pržeći mozak za doručak

ona je luđakinja
njen sam mozak posolio

Monika Kubit

Biegnę po ocalony mózg

Mózg kojarzy się nam z narządem podłączonym do organizmu siecią neuronów. Jest on swoistym centrum dowodzenia każdego człowieka. A o czym myślała poetka? Zastanawiałam się nad tym i nadal o tym myślę, ponieważ na pewno nie kojarzy go sobie z powyższym opisem, a nawet dodała do niego coś więcej. Jej mózg jest jej sercem, nią całą. Podjęła nowe spojrzenie na człowieka, nie od strony duszy, czy serca, lecz od mózgu, co jest bardzo nowatorskie. Poetka tytułem: 29 wierszy o mózgu z okazji 29 lat jego zjadaniny (nawiązanie do wieku poetki) zawiera esencję tomiku. Wprowadza nas on w drogę przeżyć duchowych, ale bliskich codzienności. Poetka nie jest daleko od spraw doczesnych, tematy z życia wzięte ubiera w piękną szatę poetycką, bogatą w neologizmy i metafory. Zastanówmy się jak my widzimy swój mózg, może jest on bliski podmiotowi lirycznemu. Żaden z wierszy nie jest opatrzony tytułem, ze względu na ich sens są one nierozłączną całością i nie potrzebują oddzielnych określeń. Wiersze stwarzają atmosferę terapii psychologicznej, istnej burzy mózgów, plątaniny uczuć i emocji.

Wyrażanie uczuć jest sztuką wielce trudną, lecz Oldze udało się ją opanować. Centrum przeżyć wewnętrznych skupia w mózgu, co jest nowatorskie, ponieważ znajdowało się ono w wyobraźni poetów – w sercu lub duszy. Poetka walczy ze wspomnieniami z wojny pisząc: "wzmocnić ból mój i twój... wojnie na przekór". Traumatyczne przeżycia odbiły piętno na twórczości poetki. Polemizuje z mózgiem swoim, czarnych ludzi, dziewczynki w czarnej sukience i waszym drodzy

Czytelnicy. Pragnie nam uświadomić jak tragiczna jest wojna. Nawet w niebie jest niebezpiecznie, wokół myśli krąży obawa przed śmiercią, która czaiła się ze wszech stron w czasie konfliktu zbrojnego: "zjadać własne palce/czekając w niebie na śmierć". Wspomina trzy okresy ze swojego życia: pierwszy z nich to życie przed wojną, gdzie była "radość życia i myślenia". Drugi to czas wojny, kiedy: "pali się nadzieja", to również czas czarnych ludzi, którzy zjadają mózg odbierając tym samym sens życia. Ostatni trzeci okres to walka z myślami: "bieg po ocalony mózg" o powrót do normalności, bez lęku, walka o szczęście zakończona sukcesem. Poetka wygrała wojnę, najcięższą, toczącą się w jej mózgu. Była na tyle odważna by mówić o wszystkim, nie wprost, ponieważ byłoby to zbyt łatwe. Nazywa emocje świetnie dobranymi sformułowaniami. Dostała drugie życie, która sobie sama wywalczyła. Godna podziwu jest jej chęć dzielenia się z innymi własnym życiem. Otwarła przed nami własną duszę, dając nam możliwość przeżywania jej problemów.

Monika Kubit

Trčim po iscjeljeni mozak

Mozak nas obično asocira na organ koji je za organizam povezan sa mrežom neurona. On je kao svojevrsni komandni centar svakog čovjeka. Ali o čemu je razmišljala pjesnikinja? Zamislila sam se nad tim i još uvijek razmišljam, jer sigurno ga ne povezuje sa gore navedenim opisom, pa čak je dodala da je nešto više. Njen mozak je njeno srce, ona cijela. Bio joj je potreban novi pogled na čovjeka, ali ne iz duše ili srca, nego iz mozga, što je veoma inovativno. Autorkin naslov: 29 pesama o izjedenom mozgu povodom njegovih 29 godina (nadovezuje za svoje godine) sadrži suštinu knjige pjesama. Vodi nas prema putu duhovnog iskustva, ali bliskom svakodnevici. Pesnikinja nije daleko od poznatih stvari, teme iz stvarnoga života oblači u lepe poetske haljine, obogaćene neologizmima i metaforama. Razmislimo o tome kako mi vidimo svoj mozak, možda jeste blizak lirskom subjektu. Nijedna od pjesama ne nosi naslov, jer s obzirom na njihovo nerazdvojivo i cijelokupno značenje naslovi nisu potrebni. Pjesme stvaraju atmosferu psihološke terapije, prave oluju mozgova, vrtlog osecanja i emocija.

Izražavanje osećanja je teška umjetnost, ali je Olgi uspijelo da ih izrazi. Težište doživljaja koncentriše na unutrašnje iskustvo mozga, što je inovativno, jer se nalazi u mašti pjesnika negdje u srcu ili duši. Pjesnikinja se bori sa svojim ratnim sjecanjima i piše: "ojačati mój i tvoj bol...ratu u inat". Traumatska iskustva ostavila su pečat na pjesnikinjino stvaralaštvo. Polemiše sa svojim mozgom, crnih ljudi, devojčice u crnoj haljini i vašim dragi čitaoci. Želi da shvatimo kako užasan može da bude rat. Čak i na nebu je opasno, u

mislima vlada strah od smrti koja vreba sa svih strana u vreme oružanog sukoba: „jesti vlastitie prste/čekajući na nebu smrti“. Pominje tri perioda svog života: prvi je život pre rata, kada je vladala "radost življenja i razmišljanja." Drugi je za vreme rata, kada "gori nada", to je takođe vrijeme crnih ljudi koji jedu mozak i uz to smisao života. Poslijednji treci period je borba sa svojim mislima: "trčim po iscjeljeni mozak" za povratak u normalno stanje, bez straha. Borba za srecu je okončana pobjedom. Pjesnikinja je pobijedila rat, najteži, vođen u njenom mozgu. Jako je hrabara što priča o svemu, posredno, jer neposredno bilo bi isuviše lako. Emocije imenuje savršeno odgovarajućim formulacijama. Dobila je šansu za drugi život, za koji se izborila. Možemo se samo diviti tome što želi da dijeli sa drugima vlastiti život. Otvorila je pred nama sopstvenu dušu, dajuci nam mogucnost da proživljavamo njene probleme.

NOTA O AUTORCE

Olga Lalić-Krowicka- urodzona w 1980 roku w Šibeniku w Chorwacji, serbsko-polskiego pochodzenia, absolwentka Filologii Słowiańskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Obecnie studentka III roku edytorstwa na Filologii Polskiej na PWSZ w Krośnie. Stypendystka Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2007 i 2011 roku.

Publikowała na łamach polskich, serbskich chorwackich, bośniackich, bułgarskich, macedońskich, słoweńskich czasopism oraz w około czterdziestu antologiach i almanachach wydanych w Serbii, Polsce, Chorwacji, Niemczech itd.

Pisze wiersze, haiku, krótkie opowiadania oraz dramaty. Pisze w języku polskim i serbskim. Jej wiersze przekładano na języki: angielski, bułgarski, litewski, macedoński, słoweński, hiszpański, niemiecki oraz białoruski. Jest laureatką kilkunastu konkursów i wyróżnień w Polsce i na Bałkanach, m. in.: głównej nagrody „Fundacji Spartak“, Melnik, Bułgaria, 2006 oraz przyznania "Zlatni krug" za propagowanie serbskiej satyry w świecie, „Satira Fest“, Belgrad, Serbia 2010 itd.

Współpracuje z polskimi, serbskimi oraz chorwackimi czasopismami. Zajmuje się również przekładami. Przełożyła około dwadzieścia zbiorów poezji i i prozy autorów z Polski, Serbii, Chorwacji, Słowenii. Założyła oraz redaguje stronę poświęconą tłumaczeniom na języki słowiańskie www.poezija.com.pl.

Autorka zbiorów wierszy: “Dzisiaj przyjdzie w brązowym“, 2006 (reedycja 2007), „Iza oblaka“, (Valjevo, Serbia, 2008), „Niepokoje Niepokoju” (Krosno, 2009, reedycja2010), „Vrh v temi” (Koper, Słowenia, 2009-przełożył Franjo Frančič), „Gdy wybuchnie mina” (Krosno, 2009), „Livenje pesme / Odlewanie wiersza” (współautorzy: Dejan Bogojević i Obren Ristić - Mladenovac, Serbia 2010), „Mrvice vremena u prostranstvu”, Belgrad, 2011 oraz zbioru dramatów „Debiut Pana Chwastowskiego“, (Krosno 2007).

Zredagowała oraz przełożyła antologię sztuk słowiańskich „Między Ochrydą a Bugiem” (Krosno, 2011).

Mieszka i tworzy w Dukli i Čistej Malej (Chorwacja).

BILJEŠKA O AUTORICI

Olga Lalić-Krowicka, rođena je 1980. u Šibeniku (Hrvatska), poljsko-srpskog porijekla. Apsolventkinja Slavistike na Univerzitetu Jagjelonjskom u Krakovu (Poljska). Trenutno studentica III godine Polonistike na PWSZ u Krosnu. Stipendistkinja Poljskog Ministarstva Kulture za 2007. i 2011. godinu.

Objavljivala je u mnogim poljskim, srpskim hrvatskim, bosanskim, slovenskim, makedonskim, bugarskim časopisima, kao i u četrdesetak antologija i almanaha objavljenih na Balkanu, u Poljskoj i Njemačkoj.

Piše pjesme, kratke priče, haiku i drame. Piše na poljskomi srpskom. Prevođena na engleski, bugarski, litvanski, makedonski, slovenski, španjolski i njemački jezik. Laureatkinja petnaestak književnih nagrada u Poljskoj i na Balkanu, između ostalih: Glavna „Nagrada Fondacije Spartak“ na Melničkim Večerima Poezije, Bugarska, 2006 i priznanja "Zlatni krug" za afirmaciju srpske satire u svijetu, „Satira Fest“, Beograd, 2010. itd.

Surađuje sa poljski, srpskim i hrvatskim časopisima. Bavi se prevođenjem poezije. Prevela je oko dvadeset zbirki pjesama i proze autora iz Poljske, Srbije, Hrvatske i Slovenije etc . Osnivač i urednica web-stranice www.poezija.com.pl za prevode na slavenske jezike.

Objavila je zbirke pjesama "Dzisiaj przyjdzie w brązowym" 2006 (reizdanje 2007.), „Iza oblaka”, (Valjevo, 2008.), „Niepokoje Niepokoju” (2009, Krosno), „Vrh v temi” (Koper, Slovenija, 2009 - preveo Franjo Frančič), „Gdy wybuchnie mina” (Krosno, 2010), „Livenje pesme/Odlewanie wiersza“ (dvojezično; koautori: Dejan

Bogojević i Obren Ristić - Mladenovac, 2010), „Mrvice vremena u prostranstvu“, Beograd, 2011 i zbirku drama „Debiut pana Chwastowskiego” (Krosno, 2007.).

Prevela je i uredila antologiju za slavenske umjetnosti „Između Ohrida i Buga“ (Krosno, 2011).

Stanuje i stvara u Dukli (Poljska) i u Čistoj Maloj (Hrvatska).